

Van: Taskforce Gedragwetenschappen
Aan: Begeleidingscommissie
Kopie: Ministerie van VWS, Taskforce DOBC
Betreft: Advies ontmantelen CoronaMelder

Hoewel we pas aan de vooravond staan van de lancering van CoronaMelder, is het goed om nu concreter te worden over de ontmanteling van deze vorm van digitale ondersteuning. De ECDC refereert in haar guidance voor EU/EEA lidstaten ("Mobile applications in support of contact tracing for COVID 19") aan het rapport van het eHealth Network ("Mobile applications to support contact tracing in the EU's fight against COVID-19") dat dergelijke vormen van ondersteuning zouden moeten worden "dismantled as soon as no longer needed."

De white paper die ten grondslag ligt aan het Decentralized Privacy-Preserving Proximity Tracing (DP-3T) protocol stelt dat "The system will organically dismantle itself after the end of the epidemic. Infected patients will stop uploading their data to the central server, and people will stop using the app. Data on the server is removed after 14 days." Echter, het programma van eisen stelt dat als CoronaMelder niet in voldoende mate bijdraagt aan de bestrijding van COVID-19, dat CoronaMelder dan aangepast dient te worden. Als ook dat faalt, dient het gebruik gestopt te worden.

Vanuit onder meer gedragwetenschappelijk perspectief is het van belang om een onderscheid te maken tussen verschillende categorieën van redenen waarom CoronaMelder niet bijdraagt aan de bestrijding van COVID-19:

- De **beoogde effecten** van CoronaMelder zijn drieërlei: ten eerste, dat de tijd tussen de infectie en het testen omlaag gaat; ten tweede, dat mensen zich eerder en vaker houden aan het gewenste handelingsperspectief (zoals 10 dagen in quarantaine gaan of op het juiste moment testen afhankelijk van het dan geldende testbeleid). Ten derde, dat mensen met klachten die zich in eerst instantie niet wilden testen door een notificatie zich toch laten testen. Indien de tijd tussen infectie en testen juist langer wordt (en hier betrouwbare data over beschikbaar is), de bereidheid zich te houden aan gedragsmaatregelen zoals het in quarantaine gaan geringer wordt, en de app bovendien niet bijdraagt aan de bereidheid zich te laten testen, zijn dit redenen om **ontmanteling te overwegen**.
- Als er **negatieve gevolgen** zijn door/voor het gebruik van CoronaMelder. Voor de CoronaMelder zijn een aantal evaluatie-onderzoeken ingericht. Mogelijk leveren deze inzichten op over ongewenste bijeffecten (ook op gedragsniveau) van de inzet van CoronaMelder. Enkele voorbeelden worden hierna genoemd. Dit zijn niet noodzakelijk directe redenen voor ontmanteling, maar zouden ook **middels aanpassingen bijgesteld kunnen worden**:
 - Indien duidelijk wordt dat het begrip van de werking van CoronaMelder dermate problematisch is dat het meer onwenselijke dan wenselijke effecten heeft. Een voorbeeld is wanneer een hoog percentage mensen aangeeft het eens te zijn met de statements dat de CoronaMelder beschermt tegen besmetting, of wanneer

- blijkt dat men denkt dat de app ervoor zorgt dat men zich minder aan andere richtlijnen hoeft te houden, dan geeft dit een signaal.
- Naar verwachting zal een flink deel van de meldingen ‘vals positief’ zijn. Ook bij de ‘correct positieve’ meldingen zal een groot deel van de ontvangers niet ziek worden. Zoals genoemd in eerdere adviezen kan dit effecten hebben op de gepercipieerde risico-inschatting en daarmee de waarschijnlijkheid dat mensen de adviezen opvolgen. De bereidheid tot het houden aan de handelingsperspectieven bij mensen die vaker meldingen hebben gekregen zou kunnen afnemen.
 - Als er overbelasting optreedt van de GGD-gerelateerde BCO-processen of huisartsenpraktijk en -post-gerelateerde BCO-processen en zeer aannemelijk is dat de CoronaMelder een belangrijke factor is.
 - Als blijkt dat ondanks invoering van de Tijdelijke wet notificatieapplicatie covid-19 in het maatschappelijk verkeer dwang en drang wordt toegepast om de CoronaMelder te gebruiken.
- Een **lage adoptiegraad is geen reden voor ontmanteling**. Zolang er geen ongewenste bijeffecten zijn, kan CoronaMelder ook bij een lage adoptiegraad bijdragen (zie bijvoorbeeld <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.08.29.20184135v1>). Pas als deze bijdrage niet meer proportioneel, zou tot ontmanteling moeten worden overgegaan. Bij die **proportionaliteit** gaat het niet om de adoptiegraad op basis van aantal downloads, maar is het aantal uitwisselingen van sleutels de belangrijkste indicator.
 - Als de **viruscirculatie laag** is. Hierbij zou onze aanbeveling zijn om dit mee te nemen in het modelleringswerk van Kretzschmar et al. om zo een beter inzicht te krijgen tot welk niveau van geïnfecteerde mensen (en gebruikers) CoronaMelder nog toegevoegde waarde heeft vanuit epidemiologisch oogpunt. Het is dus zaak om een duidelijke drempelwaarde te hebben hiervoor. Vanuit gedragswetenschappelijk perspectief valt hieraan toe te voegen dat het ontmantelen van CoronaMelder het beeld kan geven dat er niets meer aan de hand is. Dit kan van invloed zijn op hoe mensen zich houden aan andere maatregelen. Deze drempelwaarde zou dan ook beter aan de lagere kant van het betrouwbaarheidsinterval gekozen kunnen worden.

Bij bovenstaande dient ook in acht te worden genomen dat CoronaMelder niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van een pakket aan maatregelen. Bij communicatie rondom CoronaMelder, óók bij eventuele ontmanteling, is het daarom raadzaam om dit steeds ook te presenteren als onderdeel van een groter geheel. Dit geldt voor het geheel aan maatregelen omtrent het coronavirus, maar ook om de overige digitale oplossingen: indien ontmanteling van de CoronaMelder wordt overwogen, dient in het geval dat de deze verbonden is met ‘Oplossing 2’, nagegaan te worden wat de effecten zijn van die ontmanteling op (digitale ondersteuning bij) bron- en contactonderzoek in het algemeen.